

ВІДГУК

**офіційного рецензента кандидата медичних наук,
доцента Страшка Євгена Юрійовича на дисертаційну роботу
Орлової Ольги Вячеславівни «Непсихотичні психічні розлади у осіб, які
доглядають за пацієнтами з деменцією» подану на здобуття наукового
ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація
«Психіатрія»**

Актуальність теми дисертації.

Деменція - синдром, який супроводжується зниженням пам'яті, порушенням мислення, поведінки та здатності виконувати щоденні функції, що вражає здебільшого осіб літнього віку і є однією з основних причин інвалідності. Це робить глибокий вплив не тільки на пацієнтів, їхні родини та осіб, які здійснюють догляд, а й на суспільство в цілому. Найбільш частою формою деменції є хвороба Альцгеймера (60-80%), рідше відмічається судинна (10-25%), з тільцями Леві (7-25%), змішані та інші не перевищують 10%. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я 2015 року кількість осіб, які страждають на деменцію, оцінювалася у 47,5 мільйонів осіб, до 2030 року передбачалося збільшення числа таких пацієнтів майже вдвічі (до 82 млн.), а до 2050 року – до 152 мільйонів.

У зв'язку зі старінням населення, яке продовжує зростати та кількості людей, які живуть з хронічними захворюваннями, медична допомога все частіше переходить від лікарні до громади та сім'ї. Велика кількість пацієнтів з деменцією перебувають вдома, де функцію догляду за ними виконують рідні. Через погану поінформованість та відсутність стратегії раннього виявлення когнітивних розладів у осіб похилого віку такі пацієнти не отримують лікування на ранніх етапах захворювання. При прогресуванні захворювання вони втрачають можливість доглядати за собою самостійно, а тому перед рідними постає питання стороннього догляду.

Члени сім'ї є ключовими для надання довготривалої допомоги пацієнтам, що значно збільшує ризик фізичного та емоційного навантаження. Щоденна опіка вимагає максимального залучення особистісних адаптаційних процесів доглядачів і активізації психосоціального ресурсу в цілому, адже від допомоги доглядачів залежить ефективність лікування і якість життя хворих з деменцією.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана згідно плану науково-дослідної роботи кафедри психіатрії, наркології та медичної психології Полтавського державного медичного університету (м. Полтава), «Психосоціальна дезадаптація в осіб із психічними непсихотичними розладами (предиктори формування, клініка, діагностика, реабілітація) № державної реєстрації: 0119U102861 та «Клініко-психопатологічні та параклінічні дослідження і оптимізація лікувально-реабілітаційних заходів при основних формах психічної патології та коморбідних розладах» № державної реєстрації: 0121U108235. Дана дисертаційна робота є їх фрагментом.

Оцінка змісту і оформлення дисертації. Загальний об'єм дисертації відображений на 209 сторінках друкованого тексту українською мовою. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, аналітичного огляду літератури, 4 розділів власних досліджень, аналізу й узагальнення результатів дослідження, висновків і списку використаних джерел. Матеріали дисертації ілюстровані 13 таблицями й 20 рисунками. Бібліографічний список містить 179 джерел, з них 45 % – закордонних.

У вступі обґрунтовано актуальність проведення даного дослідження, сформульовано мету і завдання роботи, визначено наукову новизну, практичну значимість, особистий внесок дисертанта, результати впровадження та апробації дослідження.

В огляді сучасної літератури, тобто першому розділі представлено узагальнення сучасної інформації про сучасний стан вивчення проблеми деменції, впливу її проявів на формування непсихотичних психічних розладів та перебігу на доглядачів за пацієнтами.

У другому розділі для реалізації мети та завдань дослідження авторкою Орловою О.В. висвітлюється характеристика обстежених та методів дослідження.

Третій розділ дисертаційної роботи присвячено визначенню домінуючих форм психосоціальної дезадаптації доглядачів за пацієнтами із деменцією.

Четвертий розділ присвячено результатам клініко-психопатологічного обстеження доглядачів за пацієнтами із деменцією. Авторкою наведені дані ретельного обстеження психічного стану, де вона підсумовує результати досліджень визначення клініко-психопатологічних предикторів формування непсихотичних психічних розладів

У п'ятому розділі Орлова О.В. описує розроблену комплексну систему диференційованих психоедукаційних, психокорекційних та психотерапевтичних заходів, спрямованих на допомогу доглядачам за пацієнтами із деменцією різного генезу. Проводить оцінку ефективності її застосування.

Усі сформульовані висновки відбивають основну мету і задачі дослідження. Вони безпосередньо впливають з основних результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів.

Наведено теоретичне обґрунтування, що сприяло створенню комплексної системи реабілітації для доглядачів за пацієнтами з деменцією.

Вперше встановлено, що для осіб, які здійснювали догляд за пацієнтами на основі родинного зв'язку, найчастіше спостерігалася тривога, а у професійних доглядачів – астенія, що підтверджено статистичними обрахунками.

У сімейних доглядачів достовірно частіше спостерігались непсихотичні психічні розлади, в той же час, як у професійних доглядачів відзначалися психосоціальна дезадаптація і синдром емоційного вигорання.

У сімейних доглядачів психосоціальна дезадаптація носила більш виражений характер та була представлена переважно сімейним, виробничим та економічним варіантами.

Встановлено, що на фізичний та психологічний стан доглядачів негативний вплив мало збільшення часу, який витрачався на догляд за хворим.

Для сімейних доглядачів головною метою реабілітаційного процесу має бути адаптація до нових змінених умов життя, пов'язаних із важкою хворобою родича. Профілактична робота з сімейними доглядачами повинна бути спрямована на попередження рецидивів непсихотичних психічних розладів і відновлення психосоціальної адаптації. Для професійних доглядачів основним є корекція дезадаптивних поведінкових тенденцій.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження полягає у поліпшенні якості надання медичної допомоги доглядачам за пацієнтами з деменцією. Впровадження розробленої системи корекції та профілактики сприяє підвищенню якості надання медичної допомоги і якості їхнього життя та психосоціального функціонування.

Результати дослідження впроваджено в практичну роботу: КП «3-я міська клінічна поліклініка Полтавської міської ради»; КНП «Вінницька обласна клінічна психоневрологічна лікарня ім. О.І. Ющенка Вінницької обласної ради»; КП «Обласний заклад з надання психіатричної допомоги Полтавської обласної ради»; КНП «Обласна клінічна психіатрична лікарня Кіровоградської обласної ради»; КНП «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я» Одеської обласної ради; ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України»; КП «Дніпропетровська багатoproфільна клінічна лікарня з надання психіатричної допомоги» Дніпропетровської обласної ради.

Отримані наукові дані впроваджено в навчальний процес кафедри психіатрії, наркології та медичної психології Полтавського державного медичного університету МОЗ України; кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії Одеського національного медичного університету

МОЗ України; кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна МОН України; кафедри психіатрії, психології та сексології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького МОЗ України.

Повнота оприлюднення наукових положень дисертації. Матеріали дисертаційної роботи Орлової О.В. висвітлені у 15 наукових працях, з них 5 публікацій надруковані у фахових виданнях, затверджених Міністерством освіти і науки України, 1 публікація в виданні, що входить до міжнародної науково-метричної бази Scopus та 9 тез у матеріалах конференцій.

У даній роботі відсутні запозичення у інших авторів без посилань, вона написана грамотною літературною мовою.

Зауваження та запитання. Оформлення дисертаційної роботи Орлової О.В. відповідає вимогам МОН України щодо викладення об'єму, структури, оформлення, а також, уваги до тексту. Аналіз презентованої дисертації виявив пріоритетність наукової спрямованості дослідження.

При рецензуванні дисертаційної роботи виникло неprinципове зауваження:

1. Дисертаційний рукопис має велику кількість рисунків власних досліджень, деякі з них було б доцільно оптимізувати таблицями.

Проте вищезазначені зауваження не відіграють суттєвої ролі, не змінюють загальну позитивну оцінку та не зменшують науково-практичної значущості проведеного Орловою О.В. наукового дослідження.

У порядку дискусії хотілося б отримати відповіді на наступні запитання:

1. Яким чином виконувалася оцінка ефективності розробленої програми реабілітації та психопрофілактики у доглядачів?

2. Поясніть, яким чином відрізнялася психоедукація для сімейних доглядачів та професійних?

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Орлової Ольги Вячеславівни на тему «Непсихотичні психічні розлади у осіб, які доглядають за пацієнтами з деменцією», що подана на здобуття ступеня

доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», є завершеною науково-дослідницькою працею, виконаною на високому методичному рівні, має безумовну теоретичну і практичну значущість та вирішує вагомую проблему сучасної психіатрії.

За своєю актуальністю, науковою новизною та практичним значенням, повністю відповідає вимогам пп. 10, 14 Постанови КМУ № 44 від 12.01.2022р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії», та наказу МОН України №40 від 12.01.2017р. з останньою редакцією від 12.07.2019р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Дисертантка Орлова Ольга Вячеславівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізацією «Психіатрія».

Доцент закладу вищої освіти,
к. мед. н., доцент кафедри фізичної
та реабілітаційної медицини

Полтавського державного медичного університету

Страшко Є.Ю.

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
*
Начальник відділу кадрів
м. Полтава
З.Г. Бойко